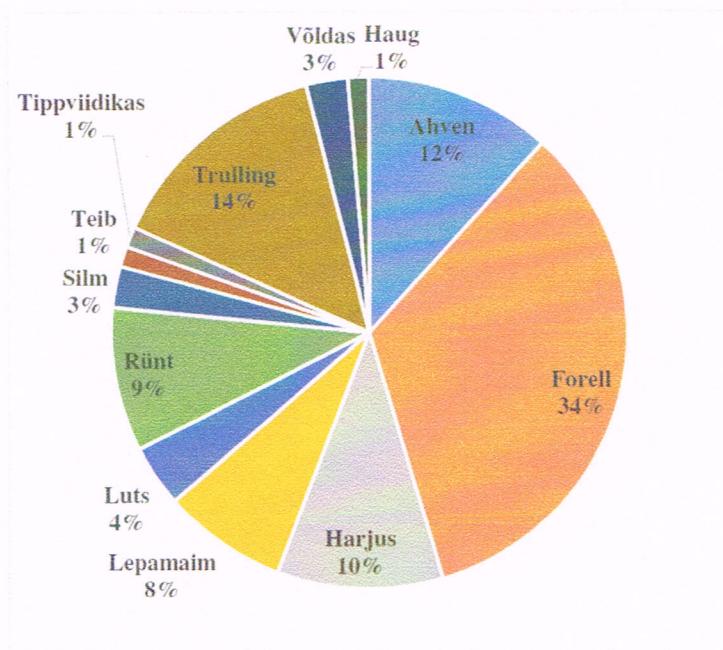

LISA 3. Ihtüloogiline hinnang projektile

Projekti „Vaidva jõe koelmute taastamine ja rajamine“ tööde teostamise käigus ja tööde teostamise järgselt hinnati koelmute ja noorkalade kasvualade ehitustööde kvaliteeti ning nende objektide asustamist ning kasutamist kalade poolt. Toetava andmestiku saamiseks inventeeriti objektidega suurel määral seotud jõelõikude (sh kalapääsu) kalastikku. Kalastiku seireks kasutati spetsiaalset elektripüügiagregaati. Täiendavalt määrati muid olulisi parameetreid (sh vee hüdroloogilised ja füüsikalised-keemilised näitajad). Mõned näitlikud fotod projektialadest ja seirepüügist on toodud joonistel 2-6.

Vaidava jõkke rajatud objektide seiret viidi läbi mitmes järgus. Võimalike puuduste tuvastamise ja nende hõlpsama kõrvaldamise eesmärgil jälgiti ehitustööde kulgu ja konsulteeriti erinevate osapooltega pikema perioodi jooksul (sh ehitustööde teostamise ajal). Täiendavalt viidi ehitustööde järgselt (7. ja 18. okt. 2014) läbi objektide ihtüloogiline seire. Seire ajastamisel lähtuti kalade sügisese kudemärände eeldatavast toimumise ajast, arvestades püüki mõjutavaid hüdroloogilisi olusid. Läbiviidud seireperioodi jooksul toimus jões vee jahenemine ($7\text{ C} > 5,5\text{ C}$), samuti veetaseme tõus. Kalade sügisene kudemärände oli algfaasis.

Kalastiku seire toimumise ajaks oli ehitustööde lõppemisest möödunud suhteliselt vähe aega. Vaatamata sellele tuvastati rajatud/parandatud kude- ja kasvualade piirkonnas sügisperioodil kudevate kalade olemasolu. Seirel saadi mitmeid sigimisvalmis (voolava niisaga/kinnise marjaga) jõeforelle (täispikkusega kuni 55-60 cm), lisaks teistest liikidest kalu, kes kasutasid rajatise elupaigana või rände peatuspaigana. Kokku tabati 12 liiki kalu: (jõe)forell, harjus, võldas, haug, ahven, trulling, tippviidikas, lepamaim, silm, luts, rünt, teib (joonis 1).

Joonis 1. Vaidava jões ehitustööde piirkonnas 7. ja 18. oktoobril 2014. aastal tabatud kalaliikide arvuline osakaal kogusaagis.

Kõige suurem oli saagis forelli osakaal. Arvukamalt olid esindatud forelli noorjärgud (TL 5-15 cm), kõige enam leidus neid sellistel aladel, kus ehitustööde teostamisest oli möödunud rohkem aega. Järgneva aasta-paari jooksul võib kõigi eelduste kohaselt oodata ka hiljem valminud objektide suuremas mahus asustamist forelli ja teiste kalaliikide poolt. Sigimisrändel olevaid anadroomseid kalu (lõhe, meriforell, jõesilm) nendel püügikordadel ei tabatud. Toetudes varasematel püükidel kogutud andmestikule võib siiski arvata, et eeldused loodud ja taastatud kudemis- ja kasvualade kasutuselevõtmiseks anadroomsete kalaliikide poolt on väga head. Rändeteed merest projekti piirkonnani (Vastse-Roosa kalapääsu abil kaugemalegi) on kaladele avatud. Arvestades jõe suudme kaugust (mereni ca 300 km) on see erakordselt hea tulemus ning väärtustab Vaidava jões teostatud töid väga olulisel määral.

Joonis 2. Vastse-Roosa kalapääsu allavoolu jääv osa (7. okt. 2014 a.).

Joonis 3. Seirepüük projekti tööpiirkonnas R10 (7. okt. 2014 a.).

Joonis 4. Seirepüügi ala projekti tööpiirkonnas R6 (7. okt. 2014 a.).

Joonis 5. Forelli noorjärke esines arvukalt Vastse-Roosa kalapääsul (7. okt. 2014 a.).

Joonis 6. Vaidava jõkke rajatud ja seal taastatud kudemise- ja kasvualad on atraktiivsed paljudele kalaliikidele, sealhulgas jõeforellile (foto ülal) ja harjusele (foto all). Foto: 7. oktoober 2014 a.

Põhijäreldused

Projekti „Vaidva jõe koelmute taastamine ja rajamine“ käigus jõkke rajatud objektide - kalade koelmute (koelmualade ja kudemiskohtade) ja elupaikade (kalade kasvualade) - kvaliteet on väga hea. Koelmute ehitusel on arvestatud kalade sigimisbioloogiast tulenevate vajadustega. Koelmute ja kalade kasvualade ehitusel on kasutatud sobivat materjali, kivide fraktsioon ja paigutus jões soosivad nende alade kasutuselevõttu kalade poolt. Praegustel andmetel on piisaval määral arvestatud ka jõe hüdrooloogilise režiimi võimalike negatiivsete mõjudega. Antud hinnangut saab täpsustada/kaasajastada suurvee ja jäämineku järgselt. Soovituslik on edaspidi perioodiliselt objektide seisukorda seirata ning täiendavalt teostada ihtüoloogilist seiret.

Custav Lauringsen

